

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	30 TACHWEDD 2017
TEITL	ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU
PWRPAS YR ADRODDIAD	ADRODD AR Y CYFARFOD A GYNHALIUYD AR 23 HYDREF 2017
AWDUR	CYNGHORYDD JOHN BRYNMOR HUGHES
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD AC YSTYRIED YR ARGYMHELLION

1. CYFLWYNIAD

1.1 Cynhaliwyd cyfarfod y Gweithgor ar 23 Hydref 2017 gydag Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, y Cyngorydd John Brynmor Hughes a'r Cyngorwyr Angela Russell, Cemlyn Rees Williams a Dewi Wyn Roberts, Luned Fôn Jones, Rheolwr Archwilio a Manon Beatson, Uwch Archwiliwr yn bresennol.

1.2 Yr adroddiadau a dderbyniodd sylw'r Gweithgor oedd:

TEITL	ADRAN	BARN YR ARCHWILIAD
Tan y Marian	Oedolion, Iechyd a Llesiant	C
Plas Maesincla	Oedolion, Iechyd a Llesiant	B
Plas Ogwen	Oedolion, Iechyd a Llesiant	C
Cartrefi Preswyl – Cyffredinol	Oedolion, Iechyd a Llesiant	d/b

2.3 Mynychodd y swyddogion perthnasol i drafod yr adroddiadau a bu'r canlynol yn bresennol drwy'r cyfarfod:

- Gareth Roberts – Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
- Aled Davies – Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant
- Amanda Roberts – Rheolwr Plas Ogwen

2.4 Tan y Marian

2.4.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Cyhoeddwyd adroddiad, dyddiedig 30 Ionawr 2017, gan yr AGGCC (Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru), yn nodi: "Ar y cyfan, canfuom fod pobl yn derbyn gwasanaeth da yng nghartref Tan y Marian, lle y mae ganddynt berthnasau cadarnhaol â'r staff ac yn cael eu gofalu amdanynt mewn ffordd gyfeillgar, ymlaciedig." Er bod cwmpas yr archwiliad mewnol yn gorgyffwrdd ag arolygiad yr AGGCC, ni chwtogwyd ar y profion archwilio ond manteisiwyd ar y cyfle i wirio'r gweithrediadau yn erbyn yr argymhellion a gynigwyd gan yr AGGCC. Gweler isod y prif ddarganfyddiadau oedd yn deillio o'r archwiliad:

Mae'r 'Datganiad o Bwrpas' wedi ei gynnwys yn nogfen 'Canllaw i'r defnyddiwr Gwasanaeth' y Cartref. Gwiriwyd y datganiad er mwyn sicrhau bod y cynnwys yn cyd-fynd ag Atodiad 1 o Reoliadau Cartrefi Gofal (Cymru) 2002. Gwelwyd bod y cynnwys yn briodol, ond nad oedd ambell wybodaeth yn gynwysedig, megis manylion ynglŷn â maint yr ystafelloedd - er y derbynnir nad yw hyn yn gwbl ymarferol, a bod y paragraff agoriadol (Nodau ac Amcanion) yn cyfeirio at 'henoed'.

Gwiriwyd Cynlluniau Gofal sampl o breswylwyr a gwelwyd eu bod yn gynhwysfawr iawn. Fodd bynnag, darganfuwyd nad oedd yr arolygiadau cyfnodol (sef y nodiadau dyddiol, misol, 3 misol a 6 misol) yn gyfredol.

Nid oes cytundebau mewn lle rhwng y Cyngor a'r preswylwyr sydd wedi preswyllo yn y Cartref ers amser maith.

Mynegodd adroddiad AGGCC bod amllder sesiynau goruchwyllo yn ymddangos i fod yn anghyson, ac argymhellir y dylai gweithwyr gofal dderbyn goruchwyliaeth ffurfiol o leiaf unwaith bob deufis ac arfarniadau staff bob deuddeg mis. Wrth wirio cofnodion goruchwyliaeth sampl o weithwyr, gwelwyd nad oeddynt yn cael eu cynnal pob deufis, ond bod camau ar y gweill i fynd i'r afael â hyn.

Gwelwyd enghraifft o gamgymeriad ar gerdyn gwyliau un gweithiwr, ble nad oedd y cyfanswm gwyliau wedi ei gyfrifo yn gywir yn dilyn cais am wyliau. Nid oedd y camgymeriad wedi ei gywiro er bod dau achlysur diweddarach o gofnodi ar y cerdyn. Roedd y camgymeriad yn golygu fod gan y gweithiwr 10 awr yn ormod o wyliau.

Yn dilyn trafodaeth gyda'r Rheolwr a'r clerc, darganfuwyd y buasai'n fuddiol petai'r swyddogion yma yn cael mynediad darllen yn unig at y cyfriflyfr. Golyga hyn y bydd gan y cartref mynediad at eu cyllideb a manylion gwariant heb orfod dibynnu ar yr Uned Gyllid. Detholwyd sampl o 13 anfoneb ac ymddengys ar gyfer 5 ohonynt fod yr archeb wedi ei chodi yn dilyn derbyn yr anfoneb.

Detholwyd sampl o ffurflenni E11, sef 'Cofnod o Arian Preswlydd' ar gyfer 3 o'r Preswylwyr. Gwelwyd nad oedd yna dyst wedi arwyddo'r E11 ar sawl achlysur ac nad oedd derbynebau ar gael i gefnogi'r holl wariant. Mae trefniant cofnodi arian preswylwyr yn destun archwiliad ar wahân yng Nghynllun Archwilio 2017/18 a bydd Archwilio Mewnol yn ail ymweld â threfniadau Tan y Marian maes o law.

Yn ystod yr ymweliad gwelwyd fod drws y fynedfa a drws allanol o'r gegin a'r ystafell staff wedi eu dal ar agor ar fachyn. Trafodwyd y risg o gadw drysau yn agored gyda'r Rheolwr, nid yn unig i atal preswylwyr rhag ymadael, ond i atal unigolion anawdurdodedig rhag cael mynediad. Credai'r Cartref bod angen symud i ffwrdd o systemau gwrth risg a bod hawliau'r unigolion yn goresgyn unrhyw risg dderbyniol. Mynegwyd nad oes achosion wedi bod o fynediad anawdurdodedig, na chwaith unrhyw breswlydd yn mynd ar goll.

Mynegir adroddiad AGGCC (30 Ionawr 2017): “gwelsom botel chwistrellu a oedd yn cynnwys diheintydd yn y ddwy ystafell ymolchi a oedd o fewn cyrraedd hawdd y preswylwyr. Gwnaethom dynnu sylw'r rheolwr cofrestredig at hyn, a dywedodd y byddai'n eu rhoi dan glo.” Ar ddiwrnod ymweliad Archwilio Mewnol, gwelwyd bod deunydd cemegol glanhau toiled o fewn cyrraedd hawdd y preswylwyr yn y toiledau. Gwelwyd fod cofnod anghyson yn cael ei gadw o dymheredd yr ystafell meddyginiaeth. Nid oedd y tymheredd wedi ei gofnodi am 5 o'r 22 diwrnod ym mis Mehefin hyd nes ymweliad Archwilio Mewnol. Gwelwyd ar adegau bod tymheredd yr ystafell yn gallu uchafu'r uchafswm ('yn gyffredinol') o 25 gradd sydd wedi ei nodi yn y Polisi.

- 2.4.2 Croesawyd Selwyn Lloyd Jones, Rheolwr Sirol Gwasanaeth Anabledau i'r cyfarfod yn absenoldeb Bethan Davies, Rheolwr Tan y Marian i drafod yr archwiliad.
- 2.4.3 Cyflwynwyd crynodeb o ddarganfyddiadau'r archwiliad gan y Rheolwr Archwilio. Mynegodd y Rheolwr Archwilio nad oedd cytundebau wedi eu sefydlu rhwng y Cyngor a'r preswylwyr serch y ffaith eu bod wedi preswylu yng nghartref Tan y Marian ers sawl blwyddyn.
- 2.4.4 Eglurodd y Rheolwr Archwilio nad oedd trefniadau goruchwyllo staff yn dderbyniol a'u bod yn cyferbynnu â'r safonau disgwylidig. O safbwynt arian preswylwyr a'r cofnodion perthnasol, eglurwyd bod diffygion wedi eu darganfod a bod archwiliad pwrpasol yn cael ei gynnal yn benodol ar gofnodion arian preswylwyr.
- 2.4.5 Mynegodd y Rheolwr Archwilio siomedigaeth bod cemegau wedi eu darganfod o fewn cyrraedd y preswylwyr ar ddiwrnod yr archwiliad serch y ffaith bod hyn wedi ei amlygu mewn adroddiad ar Tan y Marian a gyhoeddwyd gan AGGCC ym mis Ionawr 2017. Ymhellach, mynegodd nad oedd tymheredd yr ystafell feddyginiaeth yn cydymffurfio â gofynion a all fod yn risg i'r preswylwyr.
- 2.4.6 Mynegodd Aelod bryder ynglŷn â'r ffaith bod drysau'r cartref ar agor a bod Rheolwr Tan y Marian yn derbyn y risg yma. Cyfeiriodd y Rheolwr Sirol Gwasanaeth Anabledau at adroddiad “Alder” oedd yn honni bod Cyngor Gwynedd yn wrth-risg ac eglurodd bod y Cyngor yn ceisio symud i ffwrdd o gloi drysau yn y cartrefi gan nad yw'n rhoi awyrgylch gartrefol i'r preswylwyr. Cytunodd Y Rheolwr Archwilio gyda'r sylwad hyn ac ehangodd heb ddyfarniad DoLS, nid oes gan y Cyngor hawl i gadw unrhyw unigolyn dan glo. Cynigwyd gan Aelod y dylid llunio asesiad risg gan nad yw'n ymarferol cadw'r drws ar gau bob amser. Cytunodd y Rheolwr Sirol Gwasanaeth Anabledau y bydd yn trefnu i asesiad risg gael ei lunio a'i anfon at sylw'r Rheolwr Archwilio. Awgrymwyd gan Aelod y dylid ystyried creu polisi ond y gred gyffredinol oedd y buasai hyn yn gallu caethiwo rhai unigolion gan fod trefniadau yn amrywio o un cartref i'r llall.

2.4.7 Aethpwyd drwy'r camau cytunedig yn y cynllun gweithredu a gwelwyd bod camau positif wedi eu cymryd ers rhyddhau'r adroddiad terfynol megis archebu cabinet gyda glo i gadw cemegau. Eglurwyd hefyd bod y Rheolwr wedi sefydlu rhaglen goruchwyllo a'i bod yn bwriadu gwirio sampl o gynlluniau gofal yn gyfnodol i sicrhau eu cywirdeb a bod yr Uned Eiddo am roi gwyntyll yn yr ystafell feddyginiaeth gan nad oes ffenestr yn yr ystafell.

2.4.8 Diolchwyd i'r Rheolwr Sirol Gwasanaethau Anabledau am fynychu'r cyfarfod ac am egluro'r camau gweithredol sydd ar waith i liniaru'r risgiau a adnabuwyd yn ystod yr archwiliad.

2.5 Plas Maesincla

2.5.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Mae naws gartrefol a chyfeillgar i'r cartref ac mae rheolaethau da yn bodoli ond mae angen tynhau ar y meysydd canlynol:

Nid yw pob Cynllun Defnyddiwr yn cael ei ddiweddarau'n fisol yn unol â'r Safon Ofynnol Genedlaethol ar gyfer Cartrefi Gofal i Bobl Hyn, nodir, "mae cynllun defnyddiwr gwasanaeth yn cael ei adolygu gan y staff gofal yn y cartref o leiaf unwaith y mis". Roedd y Rheolwr yn ymwybodol o hyn ac yn y broses o'u diweddarau yn dilyn cyfnod prysur yn y cartref.

Gwiriwyd cofnodion goruchwyllo sampl o staff a gwelwyd nad oedd pawb wedi cael eu goruchwyllo o fewn y deufis diwethaf yn unol â'r Safon Ofynnol Genedlaethol, "mae'r staff gofal yn cael goruchwyliaeth ffurfiol o leiaf pob deufis". Mae'r Rheolwr yn ei chael yn anodd goruchwyllo staff achlysurol sydd ond yn gweithio nifer fechan o ddyddiau'r wythnos.

Nid yw archebion yn cael eu llofnodi ar bob achlysur.

Nid yw anfonebau yn cael eu dyddio gyda'r stamp derbyn, sy'n ei gwneud yn anodd adnabod y pwynt treth ar gyfer cwblhau'r slip cyfeirebu TR252.

Mae hyd at £40 yn cael ei gadw mewn drôr heb glo yn y swyddfa. Mae bysellbad ar ddrws y swyddfa ond mae pob aelod o staff yn ymwybodol o'r rhif. Trafodwyd hyn yn ystod yr ymweliad, roedd y Rheolwr â'r Clerc yn hapus gyda'r trefniant yma ac yn ymwybodol o ofynion yswiriant.

Nid oes ymarferiad gwacau wedi ei gynnal ers Chwefror 2015.

Gwiriwyd sampl o asesiadau risg generig y Cartref a gwelwyd nad oeddynt wedi cael eu hadolygu ers Chwefror 2016.

Wrth wirio taenlen hyfforddiant y Cartref gwelwyd nad oedd hyfforddiant Codi a Thrin a Diogelu Oedolion Bregus 8 aelod o staff yn gyfredol. Fodd bynnag, eglurwyd bod yr Hyfforddwr Codi a Thrin Pwysau wedi cadarnhau sawl sesiwn hyfforddiant ar gyfer y dyfodol agos. Cadarnhawyd fod llyfudd yn brin ar y cyrsiau Diogelu Oedolion Bregus ond bod y cartref wedi hysbysu'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu o'r aelodau staff sydd angen hyfforddiant yn y maes.

Mae bysellbad ar ddrws yr ystafell feddyginiaeth, fodd bynnag, yn ystod yr ymweliad gwelwyd fod drws yr ystafell heb ei gau yn dynn. Hysbyswyd y Rheolwr o hyn a cafodd ei gau yn dynn ar unwaith.

- 2.5.2 Croesawyd Susan Thomas, Rheolwr Plas Maesincla a Gwen Hughes, Rheolwr Ardal Gogledd i'r cyfarfod.
- 2.5.3 Eglurodd y Rheolwr Archwilio serch y ffaith bod yr adroddiad wedi derbyn barn "B", penderfyniad y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Medi 20217 oedd galw'r eitem i'r Gweithgor Gwella Rheolaethau.
- 2.5.4 Amlinellodd y Rheolwr Archwilio brif ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd yn cynnwys:
- Methiant i ddiweddarau cynlluniau defnyddwyr
 - Diffyg goruchwyllo
 - Ymarferion gwacau heb eu cynnal ers 2015
 - Aseidiadau risg generig heb eu hadolygu
 - Hyfforddiant sydd wedi dyddio
 - Drws yr ystafell feddyginiaeth heb ei gau yn dynn
- 2.5.5 Eglurodd y Rheolwr bod Plas Maesincla yn gartref dementia a bod darganfod amser i gynnal sesiynau goruchwyllo a hyfforddi staff yn gallu bod yn anodd a bod hyn yn broblem ar draws y Gwasanaeth. Eglurodd bod sesiynau hyfforddi yn llenwi yn gyflym neu yn dilyn trefnu'r hyfforddiant, gall yr aelod staff bod i fwrdd yn sâl neu fod eu hangen yn y cartref oherwydd bod niferoedd staff yn fyr.
- 2.5.6 Mynegodd y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant bod goruchwyllo yn gallu digwydd mewn sawl ffordd ac nad yw'n ffurfiol bob amser, e.e. staff profiadol yn rhannu cyngor gyda staff newydd ac efallai ei bod yn wendid nad yw'r goruchwyllo anffurfiol hyn yn cael ei gofnodi. Dywedodd y Rheolwr ei bod yn rhaid tynnu staff oddi ar y tŷ i'w goruchwyllo sydd ddim yn ymarferol mewn adegau o brinder staff. Ategodd y Rheolwr Ardal Gogledd bod y Rheolwr wedi rhoi trefniadau mewn lle ble mae'r Rheolwr Cynorthwyol a'r Uwch Gymhorthydd Gofal yn cynorthwyo gyda goruchwyllo staff yn ffurfiol.
- 2.5.7 Ymholodd Aelod pwy oedd yn cynnal y sesiynau hyfforddi a pham na ellir cynnal mwy ohonynt. Atebodd y Rheolwr Ardal Gogledd eu bod yn cydweithio gyda'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu i ddatblygu modiwlau e-ddysgu fel y gellir gwneud yr hyfforddiant yn y man gwaith neu ar ddyfais symudol a fydd yn lleihau'r angen i ryddhau staff am y dydd.
- 2.5.8 Ymholwyd beth oedd y cynnydd a wnaethpwyd ers rhyddhau'r adroddiad terfynol. Derbyniwyd cadarnhad gan y Rheolwr a'r Rheolwr Ardal Gogledd fod pob gweithrediad cytunedig wedi derbyn sylw priodol a bod ymarferiad gwacau'r adeilad bellach wedi ei gynnal.

2.5.9 Diolchwyd i Reolwr Plas Maesincla a'r Rheolwr Ardal Gogledd am ddiweddarau'r Gweithgor am y datblygiadau ers pan ryddhawyd yr adroddiad archwilio a'r trefniadau sydd eisoes ar waith.

2.6 Plas Ogwen

2.6.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Mae naws gartrefol a chyfeillgar i'r cartref ac mae rheolaethau da yn bodoli ond mae angen tynhau ar y meysydd canlynol:

Nid oedd Datganiad o Ddiben y cartref yn gwbl gyfredol, ond cafwyd gwybod ei fod eisoes yn destun adolygiad pan gynhaliwyd yr archwiliad.

Nid yw staff yn derbyn goruchwyliaeth ffurfiol pob deufis, sydd yn ddisgwyliad a osodir yn Rheoliadau Cartrefi Gofal (Cymru) a'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol. Cadarnhawyd ei bod yn anodd cael amser i oruchwyllo staff nos ac achlysurol.

Nid yw anfonebau yn cael eu dyddio gyda'r stamp derbyn ar bob achlysur. Golyga hyn ei bod yn anodd adnabod y pwynt treth sydd ei angen i gwblhau'r slip cyfeirebu TR252. Prynwyd stamp ar gyfer y gegin yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft, ar gyfer dyddio'r anfonebau a dderbynnir yno.

Nid oedd y ffurflenni TR34 yn cael eu gwirio a'u hardystio gan ail swyddog.

Mae gan bob aelod o staff y cartref fynediad i'r sêff, fe drafodwyd hyn ymhellach gyda'r Rheolwr, ac roedd yn hapus gyda'r drefn.

Y Swyddog Mewn Gofal sydd yn gyfrifol am allweddi'r cartref gan gynnwys allweddi'r ystafell feddyginiaeth. Mae'r allweddi yn cael eu trosglwyddo i'r Swyddog Mewn Gofal nesaf ar ddiwedd pob sifft. Mae disgwyliad eu bod yn cadw'r allweddi arnynt drwy gydol y sifft. Fodd bynnag, ar ddiwrnod yr ymweliad, gwelwyd bod yr allweddi wedi eu cadw mewn drôr yn y swyddfa gan eu bod yn drwm i'w cario. Derbyniwyd tystiolaeth yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft, fod y Rheolwr wedi archebu bratiau a chadwyni er mwyn hwyluso cario'r allweddi.

Yn dilyn ymddiswyddiad, mae angen Gweithiwr Allweddol newydd ar gyfer un o'r preswylwyr, gan nad oedd adolygiad asesiad risg wedi ei wneud ers dros chwe mis, ble dylid eu cwblhau yn fisol. Roedd y Rheolwr eisoes yn ymwybodol o hyn ac yn y broses o drefnu i gynnal asesiad newydd.

Nid yw asesiadau risg wedi bod yn cael eu hanfon gyda'r ffurflenni HS11 (Accidents and Incidents Report) wrth adrodd damweiniau. Cytunwyd y byddai hyn yn digwydd o hyn ymlaen.

Er bod copi cyfredol o Bolisi a Chanllawiau Diogelu Plant ac Oedolion ar gael i staff, nid oedd tystiolaeth fod y gweithwyr wedi eu darllen. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft, derbyniwyd tystiolaeth gan y Rheolwr yn cadarnhau fod pawb ond un aelod staff wedi darllen y Polisi erbyn hyn.

Wrth wirio taenlen hyfforddiant y cartref gwelwyd bod sawl aelod o staff heb dderbyn hyfforddiant 'Diogelu Oedolion Bregus' ers sawl blynedd, gydag un aelod o staff heb gael ers 2001. Fodd bynnag, cadarnhaodd y Rheolwr bod hyfforddiant wedi ei drefnu ar gyfer 9 aelod o staff o fewn y 4 mis nesaf.

Nid yw profion cymhwysedd meddyginiaeth yn cael eu cwblhau'n flynyddol, gyda llawer heb eu cwblhau ers 2013. Hefyd, nid yw'r cofnod o bwy sydd yn cael gweinyddu meddyginiaeth yn gyfredol, gan nad ydi un aelod o staff ar y rhestr yn gweithio i'r cartref bellach. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft cadarnhaodd y Rheolwr fod cofnod staff sydd yn cael darparu meddyginiaeth wedi ei ddiweddarau, ond ni dderbyniwyd unrhyw dystiolaeth i gefnogi hynny.

Er bod copi o'r Polisi Feddyginiaeth ar gael yn yr ystafell Feddyginiaeth ac yn y Swyddfa, mae tystiolaeth yn dangos mai'r Is-reolwr yn unig sydd wedi ei ddarllen ers 2016. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft derbyniwyd tystiolaeth gan y Rheolwr yn cadarnhau fod pob aelod staff erbyn hyn wedi darllen a deall y Polisi.

Gwiriwyd sampl o 5 ffurflen MAR (Medication Administration Record) a gwelwyd nad oedd dau aelod o staff wedi llofnodi i gadarnhau eu bod wedi derbyn y feddyginiaeth ym mhob achos. Wrth wirio trefniadau dychwelyd/gwaredu meddyginiaeth gwelwyd 2 achos ble mai ond un aelod o staff oedd wedi arwyddo'r daflen 'Destroyed or Returned Medication' ble mae angen dau lofnod. Hysbyswyd yr Is-reolwr o'r diffygion yma yn ystod yr ymweliad, roedd yn ymwybodol o ofynion y Polisi. Cadarnhaodd y Rheolwr ei bod wedi cynnal goruchwyliaeth gyda'r aelodau staff hyn yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft, yn eu hatgoffa o'r pwysigrwydd fod dau aelod o staff gwahanol yn arwyddo wrth dderbyn a gwaredu meddyginiaeth. Fodd bynnag, ni dderbyniwyd unrhyw dystiolaeth i gefnogi hynny.

Mae gwaith wedi cychwyn ar gyfer cwblhau gofynion "The Quality Dashboard" yn dilyn Archwiliad gwael o Reoli Safle'r cartref. Hefyd, fe dderbyniwyd adroddiad negyddol yn ddiweddar yn dilyn archwiliad o fwydlenni'r cartref, cadarnhaodd y Rheolwr y bydd y rhain yn destun adolygiad yn y dyfodol agos.

2.6.2 Croesawyd Amanda Roberts, Rheolwr Plas Ogwen i'r cyfarfod.

2.6.3 Mynegodd y Rheolwr Archwilio mai'r un themâu sydd yn amlygu eu hunain dro ar ôl tro yn y cartrefi preswyl, ond oherwydd y gwendidau o safbwynt gweinyddu meddyginiaeth y derbyniodd Plas Ogwen farn "C". Amlinellodd y Rheolwr Archwilio bod y prif ddiffygion yn cynnwys:

- Diffyg goruchwyllo
- Pob aelod o staff gyda mynediad i'r saff
- Bod un preswilydd heb swyddog allweddol
- Methiant i anfon asesiadau risg gyda'r ffurflenni adrodd am ddamweiniau (HS11)
- Hyfforddiant wedi dyddio
- Staff heb dderbyn profion cymhwysedd meddyginiaeth yn flynyddol
- Cofnodion gweinyddu meddyginiaeth wedi dyddio
- Taflenni MAR heb eu harwyddo fel yr angen

2.6.4 Eglurodd y Rheolwr mai cartref preswyl yw Plas Ogwen ond bod gan rai o'r preswylwyr ddementia a phroblemau cyffelyb.

- 2.6.5 Eglurwyd i'r Rheolwr mai y pryder mwyaf oedd o safbwynt y trefniadau gyda meddyginiaeth. Eglurodd y Rheolwr eu bod bellach wedi gweithredu ar y camau cytunedig a bod trefniadau priodol ar y gweill. Mynegodd hefyd bod Plas Ogwen yn wynebu'r un problemau ag y mae Plas Maesincla o safbwynt hyfforddi staff ac ategwyd y gobeithir y bydd modiwlau e-ddysgu yn helpu'r sefyllfa.
- 2.6.5 Mynegodd Aelod bod yr adroddiad yn adnabod problemau sydd yn gallu cael eu datrys yn syth gan nad oeddynt yn ddwys.
- 2.6.6 Holodd Aelodau pam fod yr un problemau yn codi dro ar ôl tro ac a yw'r swyddogion o'r farn fod hyn yn dderbyniol. Mynegodd y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant ei bod yn cymryd amser i roi trefniadau mewn lle a'u bod yn ymgeisio i finio ar y trefniadau, ac os yw pryder neu broblem yn codi fwy nag unwaith, yna bydd angen edrych ar yr achosion yn benodol.
- 2.6.7 Diolchwyd i Reolwr Plas Ogwen am fynychu'r cyfarfod a diweddarau'r Gweithgor am y camau sydd wedi eu cymryd yn dilyn rhyddhau'r adroddiad yn derfynol.**

2.7 Cartrefi Preswyl – Cyffredinol

- 2.7.1 Penderfynwyd yn y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 28 Medi 2017 "bod yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant a Phennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn mynychu'r Gweithgor i ystyried y themâu a amlygwyd yn gyson o archwiliadau ar Gartrefi Preswyl gan wahodd y swyddogion perthnasol i'r cyfarfod."
- 2.7.2 Ymunodd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, y Cyngorydd Richard Medwyn Hughes â'r cyfarfod ar gyfer yr eitem hon a chroesawyd Catherine Ellis, Rheolwr Ardal De i'r cyfarfod.
- 2.7.3 Cyflwynodd y Rheolwr Archwilio ddogfen oedd yn amlygu'r risgiau a adnabwyd yng nghartrefi preswyl y Cyngor dros y tair blynedd ddiwethaf. Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod y rhaglen waith wedi ei diwygio ers Ebrill 2016 fel bod mwy o bwyslais ar yr elfen gofal yn hytrach na threfniadau gweinyddol.
- 2.7.4 Gwelwyd yn gyffredinol bod gwendidau yn bodoli gyda meddyginiaeth. Eglurwyd i'r Gweithgor bod hyfforddiant meddyginiaeth wedi bod yn cael ei gynnal gan fferylllydd ond ei fod bellach wedi ymddeol ond bod y Gwasanaeth Dysgu a Datblygu wedi trefnu y bydd fferyllwyr eraill yn ymweld â'r cartrefi i gynnal yr hyfforddiant hanfodol yma.

- 2.7.5 Eglurodd y Rheolwyr Ardal fod gan Reolwyr y Cartrefi rota fel rheol yn nodi pryd y cynhelir sesiynau goruchwyllo ond bod materion yn codi ar y diwrnod fel na ellir cynnal goruchwyliaeth ffurfiol. Y prif faterion a all amharu ar y trefniadau yw salwch, sydd yn golygu yn absenoldeb y bydd yn rhaid i'r aelod staff fod ar lawr y tŷ. Mynegodd y Rheolwr Ardal bod y problemau yn bodoli wrth drefnu i ryddhau staff i fynychu hyfforddiant.
- 2.7.6 Gwnaethpwyd arsylwad gan Aelod bod Plas Hafan wedi derbyn categori barn "A" ac ymholwyd os oedd gwersi y gellid eu dysgu o gartref Plas Hafan er mwyn gwella perfformiad y cartrefi eraill. Mynegodd y Rheolwr Ardal Gogledd bod llawer yn ddibynnol ar y Rheolwr ac ymrwymiad y tîm. Eglurodd y Rheolwr Ardal bod absenoldebau salwch yn is ym Mhlas Hafan o gymharu â chartrefi eraill sydd yn golygu bod modd cynnal goruchwyliaeth a threfnu sesiynau hyfforddi.
- 2.7.7 Mynegodd y Rheolwyr Ardal mai diffyg gweinyddol yw'r risgiau sydd wedi eu hadnabod yn hytrach na diffyg mewn gofal. Ymatebodd y Rheolwr Archwilio bod diffyg trefniadau priodol mewn perthynas â gweinyddu meddyginiaeth yn risg uchel a gall unrhyw fethiant fod yn drychinebus.
- 2.7.8 Eglurwyd i'r Gweithgor bod lefelau staffio'r cartrefi yn parhau'r un fath er bod anghenion y preswylwyr yn dwysau. Eglurwyd bod arian grant wedi ei dderbyn a'u bod wedi prynu gwllâu arbennig a fyddai yn rhyddhau amser staff. Fodd bynnag, mynegwyd na fydd hyn yn datrys y broblem yn gyfan gwbl. Mynegwyd bod y Sector Breifat hefyd yn cystadlu am yr un staff sydd yn brin yn barod ac nad oedd cymaint yn ymgeisio am swyddi erbyn hyn. Hefyd, fe fydd yn ofynnol y bydd pob aelod o staff cartref preswyl i gofrestru gyda'r AGGCC a all arwain mewn gostyngiad pellach mewn lefelau staffio.
- 2.7.9 Mynegodd y Pennaeth Oedolion Iechyd a Llesiant bod 7 allan o 11 o gartrefi Cyngor Gwynedd wedi derbyn sylwadau neu argymhellion gan AGGCC o safbwynt eu lefelau staffio. Mae 2 allan o'r 7 yn ddiffyg cydymffurfiaeth. Disgwylir y bydd 10 allan o 11 yn derbyn sylwadau am eu lefelau staffio – yr unig eithriad yw Plas Maesincla.
- 2.7.10 Cynnig y Gweithgor oedd bod yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant yn adrodd yn ôl i'r Gweithgor yn dilyn adolygiad o lefelau staffio'r cartrefi. Cafwyd trafodaeth ar hyfforddi staff newydd, a mynegodd y Rheolwr Archwilio y gall yr Adran fanteisio o'r Cynlluniau Prentisiaeth a gynigir gan Grŵp Llandrillo Menai.
- 2.7.11 Diolchwyd i'r Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant, Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r swyddogion am fynychu'r Gweithgor ac am drafodaeth agored a chynlluniau i wella.